ערבי פסחים פרק עשירי פסחים קי.

מצוה כאפי נפשה היא. ואין מצטרפין זה לזה: **אמאי נמלך הוא.** ואין מצטרפין לזוגות: **הכי קאמר לא יאכל תרי ויעשה צרכיו אפילו פעם אחת.** או אם שתה לא ישמש: **דילמא חליש.** ממתן תשמיש לחידי דזוגות אלו מיתרע: **שלא ראה פני השוק.** בין כוס לכוס: **ולא אמרן.** דמרעי ליה זוגות אלא לענין לדרך אחר הזוגות אבל לעמוד בביתו ליתא לן בה: **מני כשורי.** כששותה כוס זה מסתכל בקורה זו וכשהוא שותה שני מסתכל בשאלה ולפי חשבון הקורות מזהיר בזוגות: **כי הוה שתי חד כסא מנקטא תרי כסי.** להוה להו תלתא: **אדם חשוב שאני.** מצוה באפי נפשה הוא לא יעשה צרכיו תרי אמאי נמלך הוא אמר אביי הכי קאמר לא יאכל תרי [1]וישתה תרי ולא יעשה צרכיו אפילו פעם אחת דילמא חליש ומיתרע ת"ר שותה כפלים דמו בראשו אמר רב יהודה אימתי בזמן שלא ראה פני השוק אבל ראה פני השוק הרשות בידו אמר רב אשי חזינא ליה לרב חנניא בר ביבי דאכל כסא הוה נפיק וחזי אפי שוקא ולא אמרן אלא לצאת לדרך אבל בביתו לא אמר ר' זירא ולישן כלצאת לדרך דמי אמר רב פפא ולצאת לבית הכסא כלצאת לדרך דמי ובביתו לא והא רבא מני כשורי ואביי כי שתי חד כסא מנקיט ליה אימיה תרי כסי בתרי ידיה ורב נחמן בר יצחק כי הוה שתי תרי כסי מנקיט ליה שמעיה חד כסא חד כסא מנקיט ליה תרי כסי בתרי ידיה [2]אדם חשוב שאני אמר עולא עשרה כוסות אין בהם משום זוגות עולא לטעמיה דאמר עולא ואמרי לה במתניתא תנא [3]עשרה כוסות תיקנו חכמים בבית האבל ואי ס"ד עשרה כוסות יש בהן משום זוגות היכי קיימי רבנן ותקנו מילתא דאתי לידי סכנה אבל תמניא יש בהן משום זוגות רב חסדא ורבה בר רב הונא דאמרי תרוייהו ישלום לטובה מצטרף לרעה לא מצטרף אבל שיתא יש בהן משום זוגות רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו ויחונך לטובה מצטרף לרעה לא מצטרף אבל ארבעה יש בהן משום זוגות אביי ורבא דאמרי תרוייהו [4]וישמרך לטובה מצטרף לרעה לא מצטרף ואוזדא רבא לטעמיה דרבא אפקינהו לרבנן בארבעה כוסות אע"ג דאיתזק רבא בר ליואי לא חש לה למילתא דאמר ההוא משום דאותבן בפירקא הוה אמר רב יוסף אמר לי יוסף שידא אשמדאי מלכא דשידי ממונה הוא אכולהו זוגי ומלכא לא איקרי מזיק איכא דאמרי לה להאי גיסא אדרבה מלכא [רתחנא הוא] מאי דבעי עביד [5]שהמלך פורץ גדר לעשות לו דרך ואין מוחין בידו אמר רב פפא אמר לי יוסף שידא בתרי קטלינן בארבעה לא קטלינן בארבעה מזקינן בתרי בין בשוגג בין במזיד בארבעה במזיד אין בשוגג לא ואי אישתלי ואיקרי ונפק מאי תקנתיה לינקוט זקפא דידיה דימיניה בידא דשמאליה וזקפא דשמאליה בידא דימיניה ונימא הכי אתון ואנא הא תלתא ואי שמיע ליה דאמר אתון ואנא הא ארבעה נימא ליה אתון ואנא הא חמשה ואי שמיע ליה דאמר אתון ואנא הא שיתא נימא ליה אתון ואנא הא שבעה הוה עובדא עד מאה וחד ופקע שידא אמר אמימר אמורה לי רישתינהי דנשים כשפניות האי מאן דפגע בהו בנשים כשפניות נימא הכי חרי חמימי בדיקולא בזייא לפומייכו נשי דחרשייא קרח קרחייכי פרח פרחייכי איבדור

עשרה אין בהם משום זוגות. ולית ליה דרבא דאמר לעיל כוס של ברכה אין מצטרף לרעה דנאומן עשרה כוסות איכא ברכת המזון: **ומלבא** לא מקרי מזיק. והא דתניא לא יאכל תרי היינו משום כפיס ורבה"ס פירש דפעמים מזיק: (שיך לקמן דף קיא ע"ב): **האי** מאן דפגע באיתתא בו'. והא דאמר במי שמתו (ברכות דף כ.) ר' יוחנן הוה קאזיל ומיתיב אשעתי טבילה מ' היכי דילדן זרעא כוותיה הכא דפגע בעת שעולה מן המים ור' יוחנן אשעתי טבילה מיתיב אי נמי התם מיתיב הכא פגע אי נמי רבי יוחנן היה אומר שופך בוז על וגו': נפתח

מסורת הש"ס

א) ס"א ויעשה צרכיו ולא יפתח תרי ויעשה צרכיו, ב) [ברכות יט. וש"נ], ג) [מנחות מ:], ד) [סנהדרין כ: ב"ק פ. ב"מ ק: יבמות עו:], ה) [מדרש רבה ו, ו] [נ"ל רבא].

תורה אור השלם

1. יִשָּׂא יְיָ פָנָיו אֵלֶיךָ וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם:
במדבר ו כו
2. יְבָרֶכְךָ יְיָ וְיִשְׁמְרֶךָ:
במדבר ו כד

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה לטובה מצטרף לרעה לא מצטרף אם שתה כו':

מוסף רש"י

עשרה כוסות. להרבות לו כפיים מדמיע (מגילה לא) הנו שכר לאוכל יין לתרי נפש (בחובות ח:), שהמלך פורץ בדר. גדרות של אחרים, לעשות לו דרך. קצר מכיתו לפרדסו לו לכרמו (ב"בחות עו: וכעי"ז סנהדרין כ:) לא: פורץ גדר שדה אחרים לעשות לו דרך ולאוכלטין שם, דאמריגן בב"ב (נט:) דרך המלך אין לה שיעור (ב"ק ס:) ולא יהא יומן ושמתא, וכספרי נפרשת המלך נפקא לן מקראי, ונראה בעיני דמלכתא לגלגי רום לגבו מאחיו קדרים גדלו משל אחיו, מדלרשין נמי והכהן הגדול מאחיו (רשב"ם ב"ב צא:).

עין משפט נר מצוה

א [מיי' פ"ג מהל' אבל הל' יח]:
ב [מיי' פ"ה מהל' מלכים הל' ג]:

רבינו חננאל

השותה [שתי] כוסות דמר בראשו, ואם ראה פני השוק[6]אוישן או יצא לבית הכסא אינו חושש. עשרה (זוגות) כוסות אין בהן משום זוגות מדתקנינהו רבנן בבית האבל. וישמרך שהוא סוף ג' תיבות, ויחונך שהוא סוף חמשה. שלום שהיא תיבה שביעית, הני כלהו לא מצטרפי לרעה. כלומר כוס הג' אינו מצטרף עם הד', ולא הה' עם הו' ולא הו' עם הח'. רבה בר לואי דאיתזק משום דאותביה לרבא בפירקא. אמר יוסף שידא, אתרי קטלינן, בין בשוגג בין במזיד, ארבעה במזיד מזקינן.

---

6) נראה דהיה לרבינו גרסת אחרת בגמרא דאם יש לו יוצא לבית הכסא אינו חושש מעוז זוגות ול"ע.

מסורת הש"ס

6) ס"א ויעשה צרכיו ולא יפתח תרי ויעשה צרכיו, 7) [ברכות יט. ב"מ ק: יבמות עו:], 8) [מנחות מ:], 9) [סנהדרין כ: ב"ק פ. ב"מ ק: יבמות עו:], 10) [נ"ל רבא].

תורה אור השלם

1. יִשָּׂא יְיָ פָנָיו אֵלֶיךָ וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם:
במדבר ו כו
2. יְבָרֶכְךָ יְיָ וְיִשְׁמְרֶךָ:
במדבר ו כד

הגהות הב"ח

(ב) רש"י ד"ה לטובה מצטרף לרעה לא מצטרף אם שתה כו':

מוסף רש"י

עשרה כוסות. להרבות לו כפיים מדמיע (מגילה לא) הנו שכר לאוכל יין לתרי נפש (בחובות ח:), שהמלך פורץ בדר. גדרות של אחרים, לעשות לו דרך. קצר מכיתו לפרדסו לו לכרמו (ב"בחות עו: וכעי"ז סנהדרין כ:) לא: פורץ גדר שדה אחרים לעשות לו דרך ולאוכלטין שם, דאמריגן בב"ב (נט:) דרך המלך אין לה שיעור (ב"ק ס:) ולא יהא יומן ושמתא, וכספרי נפרשת המלך נפקא לן מקראי, ונראה בעיני דמלכתא לגלגי רום לגבו מאחיו קדרים גדלו משל אחיו, מדלרשין נמי והכהן הגדול מאחיו (רשב"ם ב"ב צא:).

מצוה באפי נפשה הוא לא יעשה צרכיו תרי אמאי נמלך הוא אמר אביי הכי קאמר לא יאכל תרי [6]וישתה תרי ולא יעשה צרכיו אפילו פעם אחת דילמא חליש ומיתרע ת"ר שותה כפלים דמו בראשו אמר רב יהודה אימתי בזמן שלא ראה פני השוק אבל ראה פני השוק הרשות בידו אמר רב אשי חזינא ליה לרב חנניא בר ביבי דאכל כסא הוה נפיק וחזי אפי שוקא ולא אמרן אלא לצאת לדרך אבל בביתו לא אמר ר' זירא ולישן כלצאת לדרך דמי אמר רב פפא ולצאת לבית הכסא כלצאת לדרך דמי ובביתו לא והא רבא מני כשורי ואביי כי שתי חד כסא מנקיט ליה אימיה תרי כסי בתרי ידיה ורב נחמן בר יצחק כי הוה שתי תרי כסי מנקיט ליה שמעיה חד כסא חד כסא מנקיט ליה תרי כסי בתרי ידיה [7]אדם חשוב שאני אמר עולא עשרה כוסות אין בהם משום זוגות עולא לטעמיה דאמר עולא ואמרי לה במתניתא תנא [8]עשרה כוסות תיקנו חכמים בבית האבל ואי ס"ד עשרה כוסות יש בהן משום זוגות היכי קיימי רבנן ותקנו מילתא דאתי לידי סכנה אבל תמניא יש בהן משום זוגות רב חסדא ורבה בר רב הונא דאמרי תרוייהו ישלום לטובה מצטרף לרעה לא מצטרף אבל שיתא יש בהן משום זוגות רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו ויחונך לטובה מצטרף לרעה לא מצטרף אבל ארבעה יש בהן משום זוגות אביי ורבא דאמרי תרוייהו [9]וישמרך לטובה מצטרף לרעה לא מצטרף ואוזדא רבא לטעמיה דרבא אפקינהו לרבנן בארבעה כוסות אע"ג דאיתזק רבא בר ליואי לא חש לה למילתא דאמר ההוא משום דאותבן בפירקא הוה אמר רב יוסף אמר לי יוסף שידא אשמדאי מלכא דשידי ממונה הוא אכולהו זוגי ומלכא לא איקרי מזיק איכא דאמרי לה להאי גיסא אדרבה מלכא [רתחנא הוא] מאי דבעי עביד [10]שהמלך פורץ גדר לעשות לו דרך ואין מוחין בידו אמר רב פפא אמר לי יוסף שידא בתרי קטלינן בארבעה לא קטלינן בארבעה מזקינן בתרי בין בשוגג בין במזיד בארבעה במזיד אין בשוגג לא ואי אישתלי ואיקרי ונפק מאי תקנתיה לינקוט זקפא דידיה דימיניה בידא דשמאליה וזקפא דשמאליה בידא דימיניה ונימא הכי אתון ואנא הא תלתא ואי שמיע ליה דאמר אתון ואנא הא ארבעה נימא ליה אתון ואנא הא חמשה ואי שמיע ליה דאמר אתון ואנא הא שיתא נימא ליה אתון ואנא הא שבעה הוה עובדא עד מאה וחד ופקע שידא אמר אמימר אמורה לי רישתינהי דנשים כשפניות האי מאן דפגע בהו בנשים כשפניות נימא הכי חרי חמימי בדיקולא בזייא לפומייכו נשי דחרשייא קרח קרחייכי פרח פרחייכי

עשרה כוסות אין בהם משום זוגות. ולית ליה דרבא דאמר לעיל כוס של ברכה אין מצטרף לרעה דנאומן עשרה כוסות איכא ברכת המזון: **ומלבא** לא מקרי מזיק. והא דתניא לא יאכל תרי היינו משום כפיס ורבה"ס פירש דפעמים מזיק: (שיך לקמן דף קיא ע"ב): **האי מאן דפגע באיתתא בו'.** והא דאמר במי שמתו (ברכות דף כ.) ר' יוחנן הוה קאזיל ומיתיב אשעתי טבילה מ' היכי דילדן זרעא כוותיה הכא דפגע בעת שעולה מן המים ור' יוחנן אשעתי טבילה מיתיב אי נמי התם מיתיב הכא פגע אי נמי רבי יוחנן היה אומר שופך בוז על וגו': נפתח

מצוה כאפי נפשה היא. ואין מצטרפין זה לזה: **אמאי נמלך הוא.** ואין מצטרפין לזוגות: **הכי קאמר לא יאכל תרי ויעשה צרכיו אפי' פעם אחת.** כלומר אחר שעמו שלא ישמש מעתו אחרי כן עד זמן מרובה דילמא חליש ממתן תשמיש וחידי דזוגות קאי מיתרע מזליה: **כפלים.** כמו זוגות: **דמו בראשו.** עון מיתתו על ראשו מוטל שהוא ממית עצמו: **בזמן שלא ראה פני השוק.** בין כוס לכוס: **ולא אמרן.** דמרעי ליה זוגות אלא לענין לדרך אבל לעמוד בביתו ליתא לן בה: **מני כשורי.** כששותה כוס זה מסתכל בקורה זו וכשהוא שותה שני מסתכל בשאלה ולפי חשבון הקורות יהיה בזוגות ובכל פעם ופעם עושה כן אע"פ שאינו יוצא לדרך: **אביי כי הוה שתי חד כסא מנקטא ליה אימיה תרי כסי.** דהוי להו תלתא ולכך מזמנים אותם בימד שלא יבוא הדבר לידי שכחה ויעמוד בזוגות: אביי עיבראתו אמו מת אביו ילדתו אמו והא דאמר אביי אמרה לי אם ההיא מרביעתיה הואי בקדושין (ד' לא:): **אדם חשוב שאני.** דמקרי שדים נפשייהו לאזוקי: **עשרה כוסות אין בהן משום זוגות.** וכל שכן טפי: **עשרה כוסות תיקנו חכמים בבית האבל.** בפרק קמא דכתובות (ח:) מפרש טעמא: **שלום.** תיבה שביעית היא דכתיב [במדבר ו] יישא ה' וגו' לטובה מצטרף אם שתה ששה ושתה השביעי מצטרף לבטל הזוגות: **אכל לא לרעה.** שאם שתה כוס שמיני אחריו אין שמיני מצטרף על השביעי להזיק וסברא הוא כיון שבירכו בשלום שהוא תיבה שביעית אין שום חיזק בעולם: **רבה ורב יוסף.** כמו שהיו הדורות זו אחר זו היו מקילין בזוגות והולכין ופוחתין: **רבא אפקינהו בארבעה.** פעמים הרבה כשהיו נפטרין ממנו היה משקין ופעמים שלא היה משקין אלא בארבעה כוסות ונפטרין. ואף על גב דתניא רבה[1] לעיל [קט:] כוס של ברכה כו' אלמא שבירא ליה דארבע יש בהן משום זוגות אי לאו משום כוס של ברכה איכא לתרוצי דנהי דארבע להזיק ליכא למיחש לכספים מיהא איכא למיחש כדלקמן [ע"ב] והלכך איצטריך רבא לתרוצי לעיל הכי דלית להו לרבנן לתקוני מילתא דאתי בה לידי סכנה ואפילו סכנת כספים: **דאותבן בפירקא.** שהקשה לי בשעת הדרשה וביישני ברבים שדרכו היה להקשות לו ברבים: **לא איקרי מזיק.** אין רגיל בכך דבגלגי הוא לו ולא מייקינן לזוגות דמילתא דלא שכיחא היא ומיהו זימנין דנזוק והרוגה להמיר ולעשות נטירותא ירתיבתא עביד: **כפרי כפי קטלינן ליה.** משום זוגות: **איקרי ונפק.** בזוגות מהו תקנתיה: **זקפא.** גודל: **אי שמע.** ואפילו קול אם קול אשה דאמר ר' נימא איהו אמשה שלא יעמוד בזוגות: **עד מאה וחד.** שהיה שד מונה זוגות והוא היה מוסיף אחת שלא לעמוד בזוגות: **פקע שידא.** מרוב לעבר: **רישתינהי דנשים כשפניות.** גזירתן של נשים כשפניות השולטת עליהן ומלמדתן אמרה לי דבר זה: **חרי חמימי בדיקולי בזייא.** לואה חמה בכלים קרועין ונקובין: **לפומייכו חרשייא.** לפיכם נשים כשפניות: **קרח קרחייכו.** יהי לגון שיתרעו אותן שערות שלכם שאתם מכשפין בהן: **פרח פרחייכו.** הרוח יצא אותם פירורי לחם שאתם מכשפות בו. ונראה לי דהאי דכתיב בנשים כשפניות ביחזקאל (יג) הנני אל כתפותיכם אשר אתם מצודדות שם את הנפשות לפורחות אחד מבלי אומנות של כשוף: איבדור

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com